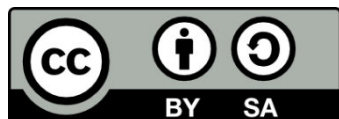

Αγιολογία - Εορτολογία

Ενότητα 10: Οι Νέοι Άγιοι
και η αναγνώρισή τους στην Ορθόδοξη Εκκλησία.

Συμεών Πασχαλίδης
Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Οι Νέοι Άγιοι και η αναγνώρισή τους στην Ορθόδοξη Εκκλησία

Ποιοί είναι οι «νέοι Άγιοι» [1]

- ◆ Διάκριση «παλαιών» και «νέων» Αγίων από τη μεσοβυζαντινή περίοδο:
 - ✧ Μετά την αποκρυστάλλωση του Βυζαντινού Εορτολογίου με τις μεγάλες συναξαριακές και μηνολογιακές συλλογές (11^{ος} αι. και εντεύθεν).
 - ✧ «Εἴ γε ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ ἕως ἄρτι ἐργάζεται τὴν τῶν βροτῶν σωτηρίαν, καὶ ὁ Υἱὸς τοῦτο βούλεται δεξιᾷ χειρὶ τοῦς πεφιληκότας αὐτὸν ἀπὸ γῆς ἀνυψῶν, τίς ὁ λέγων μὴ ἀνέρχεσθαι εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, τὸν πονεῖν αἰρούμενον ὑπὲρ ἀρετῆς;» (Νικήτα Στηθάτος).

Ποιοί είναι οι «νέοι Άγιοι» [2]

- ◆ Ο Συμεών ο Νέος Θεολόγος προτρέπει τους στουδίτες μοναχούς να μιμούνται *«οὐ τοὺς πάλαι μόνον ἀγίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος»* (38^η Κατήχηση).
- ◆ *«Περὶ τοῦ μὴ δεῖν λέγειν ὅτι ἀδύνατον νῦν εἰς ἄκρον ἐλθεῖν ἀρετῆς τὸν βουλόμενον καὶ τοῖς πάλαι ἀμιλληθῆναι ἀγίοις...»* (Συμεών Νέος Θεολόγος, 29^η Κατήχηση).
- ◆ Πατριάρχης Σέργιος Β΄ προς Συμεών Νέο Θεολόγο: *«ἀλλ' ἔχεις τὸ γε νῦν ἔχον ἀποδειῖξαι σύ, ὡς δεδογμένον τοῖς πατράσι καὶ ἀποστόλοις ποιεῖς οὕτω τὴν τοῦ σοῦ πατρὸς μνήμην ἴσα καὶ τῶν παλαιῶν ἀγίων ἐορτάζων;»*.

Ποιοί είναι οι «νέοι Άγιοι» [3]

◆ Ός, εἰ καὶ τῷ χρόνῳ δεύτερος ὤφθη κατὰ πολὺ τοῖς παλαιοῖς, οἷς ὁ μέγας πλοῦτος τῆς πρὸς Θεὸν οἰκειώσεως ἀγῶσι πολλοῖς ὑπῆρξε καὶ πόνοις ἀσκητικοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τῶν κατὰ Θεὸν σπουδασμάτων, ἀλλὰ τῇ πρὸς Θεὸν ἐγγύτητι πολλῶ τῷ μέσῳ παρήλασε καὶ μικρῶ πάντα ὑπερεβάλλετο, ὡς ἀπο-κρύψαι μικροῦ δεῖν πάντα τοὺς ἐν ἀρετῇ διαλάμπαντας... ὥστε καὶ ἐν τούτῳ ἐναργέστερον ἀποδειχθῆναι, ὅπως ὁ πᾶσιν ἀεὶ καὶ ἐπ' ἀγαθοῖς προμηθούμενος Κύριος ηὐδόκησε διὰ σπλάγχνα ἐλέους κατὰ γενεάς εἰς ψυχὰς ὁσίας τὴν χάριν ἐνεργεῖν τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Βίος οσίου Νίκωνος 'Μετανοεῖτε').

◆ Καὶ τοῦτο δείκνυται μὲν καὶ ἐκ πολλῶν ἄλλων, τῶν ὀλίγοις πρότερον χρόνοις βίον ἄληπτον τοῖς πολλοῖς ἐπιδειξαμένων καὶ οὐδὲν ἢ βραχὺ τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν ἀπολειπομένων» (Βίος οσίου Λουκά του Στειριώτη) .

Η παρουσία των νέων Αγίων και η δογματική αλήθεια [1]

- ◆ Νέοι Άγιοι οι μετά το Σχίσμα (1054) Άγιοι της Ορθόδοξης Εκκλησίας.
 - ✧ Η αμφισβήτηση από μέρους των ρωμαιοκαθολικών της υπάρξεως αγίων στην Ορθόδοξη Ανατολική Εκκλησία μετά το Σχίσμα οδήγησε εκκλησιαστικούς συγγραφείς τόσο κατά τη βυζαντινή περίοδο όσο και κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας στην ανάπτυξη μίας απολογητικής με την οποία απαντούσαν στις αιτιάσεις των δυτικών θεολόγων σχετικά με αυτό το θέμα.

Η παρουσία των νέων Αγίων και η δογματική αλήθεια [2]

- ◆ *Ὁ λόγος ἀπέδειξεν, ὅτι ἀρεσκομένου τοῦ Θεοῦ τῇ τῶν δογμάτων ὀρθότητι τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας, δι' αὐτῆς καὶ τῶν αὐτῆς τροφίμων τὰς θεοσημείας ἐργάζεται καὶ ζώντων καὶ μετὰ θά-νατον, καὶ τῇ τῶν ἀγίων λειψάνων ἀναδείξει, ὧν οὐδέν ἐστιν ἐν τῇ κατὰ Λατίνους, ὡς ἀποστρεφόμενου πάντως τοῦ Θεοῦ καὶ μυσатτομένου ταύτην διὰ τὴν κακοδοξίαν αὐτῆς» (Διάλογος ἱερομνήμονος μετὰ τινος μοναχοῦ κατὰ Λατίνων).*
- ◆ Η ορθότητα των δογμάτων και η αγιότητα των μελών της Εκκλησίας εμφανίζονται ως συγκοινωνούντα δοχεία στη διδασκαλία των ορθόδοξων συγγραφέων.

Η παρουσία των νέων Αγίων και η δογματική αλήθεια [3]

- ◆ «ἐκ τῆς τούτου (του αγίου Γρηγορίου) ἀγιότητος ἀναδείκνυται τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀλήθεια καὶ ἐκ τουναντίου τὸ ψεῦδος τῆς δυτικῆς, ὅτι ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται».
- ◆ «ὅτι δείχνοντας ἐκ τούτου τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγιότητα τῶν δογμάτων τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, εὐκόλα ἠμπορεῖς νὰ συμπεράνης ἐκ τούτων καὶ τὴν εὐκληρίαν ὅπου ἔχει πρὸς γονιμότητα ἀγίων τέκνων ἐδικῶν της· καὶ ὄχι μόνον λογικῶς νὰ συμπεράνης, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς, ἀπαριθμῶντας, ἐὰν δύνασαι, τοὺς ὑπὲρ ἀριθμὸν πληθυνομένους ἀγίους μετὰ τὸ σχίσμα» (Ἄθ. Πάριος).

Η παρουσία των νέων Αγίων και η δογματική αλήθεια [4]

- ◆ «άνίσως πρέπει να κηρύττωμεν κάθε ἄλλον ἅγιον τῆς Ἐκκλησίας μας, εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἁγίας μας πίστεως, ἐναντίον τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων αἱρέσεων, δὲν πρέπει νὰ ἀνακηρύττομεν περισσότερο τοὺς νέους ἁγίους μας, ἐναντίον τῶν αἱρέσεων τούτων, ὅπου καὶ μᾶς πλησιάζουν καὶ μᾶς πολεμοῦν ἀκαταπαύστως τὴν σήμερον... καὶ κηρύττουσιν οἱ ἀναίσχυντοι πῶς ἀπὸ τὸν καιρόν, ὅπου ἐχωρίσθησαν αὐτοὶ ἀπὸ ἐμᾶς, ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἐκαρποφόρησε πλέον κανένα ἅγιον;». (Ἄθ. Πάριος).

Ανακήρυξη των νέων Αγίων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο [1]

- ◆ Αναγκαία διευκρίνιση: Δόκιμοι και αδόκιμοι θεολογικά όροι: αναγνώριση, ανακηρυξη, διαπίστωση και διακήρυξη αγιότητας (Στ. Παπαδόπουλος), κανονισμός (από το λατιν. *Canonisatio*), ένταξη στο εορτολόγιο, αγιοποίηση (αδόκιμος) κ.ά.
- ◆ Μια ειδική περίπτωση: οι Νεομάρτυρες.
 - ✧ Δεν απαιτείται επίσημη Πράξη.
 - ✧ Απαιτείται μόνο στην περίπτωση των Οσίων «*τῶν ὁποίων ἡ ἀγιότης δὲν εἶναι ἀπὸ ὅλους γνωστή, καὶ ἡ Ἐκκλησία, κάμνουσα ἀκριβῆ ἐξέτασιν, καὶ βεβαιωθεῖσα αὐτῇ ἔκ τε τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ὁσίου, ὅπου τὸν ἐδόξασεν ὁ Θεός, βεβαιώνει μὲ τὴν αὐθεντίαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ τοὺς ἀπανταχοῦ χριστιανούς, ὅτι ὁ δεῖνα πατὴρ εἶναι ἅγιος*».

Ανακήρυξη των νέων Αγίων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο [2]

- ◆ «Ἡ πρόσφατη πρακτική, ὅσο προϋποθέτει τὴν ἐπέμβαση τοῦ Πατριαρχείου αὐστηρὰ διερευνητική, πανηγυρική καὶ τυπική, ἐνέχει χρησιμότητα, εἶναι χρήσιμη καὶ χάριν τῆς ἐνότη-
τας» (Μητρ. Δέρκων Κωνσταντίνος).
- ◆ «ὅσο οἱ ἀπευθυνόμενοι στὸ Πατριαρχεῖο καὶ αὐτὸ τὸ ἴδιο κατανοοῦν τὴν ἐπέμβασή του ἀποφασιστική, ἢ τακτική δὲν εἶ-
ναι ὀρθή» (Στ. Παπαδόπουλος).

Ανακήρυξη των νέων Αγίων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο [3]

- ◆ Αποκρυστάλλωση της σχετικής πράξεως κατά τις αρχές του 20^{ου} αι.: Απάντηση Πατριάρχη Φωτίου Β΄ προς τον πατριάρχη της Ρουμανίας Μύρωνα.
- ◆ Ακολουθούμενη διαδικασία:
 - ✧ Εξέλεγκσις στοιχείων αγιότητος υπό της Συνόδου (Επιτροπή Κανονικών Ζητημάτων).
 - ✧ Περιττεύει περί προσώπων ήδη αναγνωρισμένων ως αγίων.
 - ✧ Κατά την ανακήρυξη εκδίδεται σχετική Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη.

Ανακήρυξη των νέων Αγίων από το Οικουμενικό Πατριαρχείο [4]

- ✧ Η πράξη της ανακηρύξεως υπογράφεται πανηγυρικώς εντός του πατριαρχικού ναού, κατά τη διάρκεια σχετικής εκκλησιαστικής τελετής ως εξής: *Κατερχομένης δηλαδή απάσης της Συνόδου εις τον ναόν και τιθεμένου εν τω μέσω του ευαγγελίου, ψάλλονται τα τροπάρια «Εὐλογητός εἶ Χριστέ ὁ Θεός ἡμῶν...», «Ὅτε καταβάς τὰς γλῶσσας συνέχεε...» κ.τ.λ.. Εἶτα αναγιγνώσκεται και υπογράφεται υπό πάντων των της γενικής Συνόδου μελών, ἄτινα παρίστανται, η πράξις της αγιοποιήσεως κ.λ.π.».*
- ✧ Επί των αξιολογοτέρων αγίων συντάσσεται και ιδιαίτερη ακολουθία.
- ✧ Αναγκαία και η ανακομιδή των λειψάνων αν σώζονται και το χρίσμα τους δια του αγίου Μύρου.

Κριτήρια και τεκμήρια αγιότητας

- ◆ «Τρία θεωροῦνται τὰ μαρτυροῦντα τὴν ἀληθῆ ἐν ἀνθρώποις ἀγιότητα· πρῶτον ὀρθοδοξία ἄμωμος, ἀρετῶν κατόρθωσις ἀπασῶν, ἐν αἷς ἔπεται ἡ περὶ τὴν πίστιν μέχρις αἵματος ἀντικατάστασις, καὶ τέλος ἡ παρὰ Θεοῦ ἐπίδειξις σημείων ὑπερφυῶν καὶ θαυμάτων» (Νεκτάριος Ιεροσολύμων, 17^{ος} αἰ.).
 - ✧ Ιστορική ανάπτυξη κριτηρίων αγιότητας κατά την βυζαντινή περίοδο.
 - Μαρτύριο – ομολογία πίστεως (και προάσπιση της ορθόδοξης πίστεως).
 - Κτιτορική ιδιότητα (αυτοκράτορες, μοναχοί).
 - Αυστηρές μορφές ασκήσεως (ἐγκλειστοί, στυλίτες, διά Χριστόν σαλοί κ.ά.).
 - Συγγραφικό - θεολογικό ἔργο.

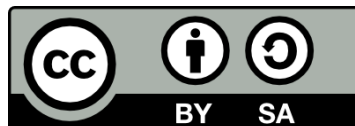
Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Συμεών Πασχαλίδης. «Αγιολογία - Εορτολογία. Οι Νέοι Άγιοι και η αναγνώρισή τους στην Ορθόδοξη Εκκλησία». Έκδοση: 1.0. Θεσσαλονίκη 2014.
Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS362/>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

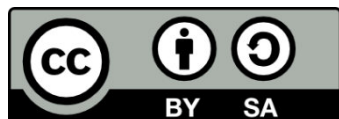
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας

Επεξεργασία: Δημοσθένης Κακλαμάνος.
Θεσσαλονίκη, 21.6.2015.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

